Dverghamrar,

Skaftárhreppur

Stjórnunar- og verndaráætlun 2019-2028

Október 2019

UMHVERFIS STOFNUN

Efnisyfirlit

AÐGERÐAÁÆTLUN 2019 – 2023 5
1. INNGANGUR 6
1.1. Samráð 7
1.2. Eignarhald og umsjón 7
1.3. Lagalegur og stjórnsýslulegur rammi 7
1.4. Verndargildi og verndarflokkur 8
2. LÝSING Á SVÆÐINU 9
2.1. Mörk svæðisins 9
2.1.1. Tengsl við áhrifasvæði 9
2.1.2. Aðkomuleiðir 9
2.2. Náttúruminjar 10
2.2.1. Jarðminjar 10
2.2.2. Gróður og vistgerðir 10
2.3. Menningarminjar 10
2.4. Landnotkun 10
2.4.1. Kvikmyndataka og ljósmyndun 10
2.4.2. Ferðaþjónusta og útivist 10
2.5. Innviðir og mannvirki 11
2.5.1. Landvarsla 11
2.5.2. Byggingar 11
2.5.3. Aðgengi 11
2.5.4. Vegir og bílastæði 11
2.5.5. Stígar og gönguleiðir 11
2.5.6. Skilti 11
2.5.7. Úrgangur 11
2.6. Öryggismál 11
2.7. Rannsóknir og vöktun 11
3. MARKMIÐ, STEFNA OG LEIÐIR 12
3.1. Ástandsmat 12
3.2. Náttúruminjar 12
3.2.1. Jarðminjar, gróður og dýralíf 12
3.3. Menningarminjar 13
3.4. Landnotkun 13
3.4.1. Kvikmyndataka og ljósmyndun 13
3.4.2. Ferðaþjónusta og útivist 14
3.5. Innviðir og mannvirki 14
3.5.1. Landvarsla 14
3.5.2. Byggingar 14
3.5.3. Vegir og bílastæði 14

3.5.4. Stígar og gönguleiðir 14
3.5.5. Skilti 15
3.5.6. Úrgangur 15
3.6. Öryggismál 15
3.7. Fræðsla og kynning 15
3.8. Mönnuð og ómönnuð loftför 15
3.9. Rannsóknir og vöktun 16
4. SÉRSTAKAR REGLUR UM UMFERÐ OG DVÖL 17
HEIMILDASKRÁ 18
VIÐAUKI I 19
VIÐAUKI II 20
VIÐAUKI III 22
VIÐAUKI IV 23

Leiðarljós

Leiðarljós Dverghamra er að standa vörð um jarðminjar svæðisins með stýringu umferðar um náttúruvættið, hæfilegum innviðum og fræðslu.

Aðgerðaáætlun 2019 – 2023

Kafli þessi er forgangsröðun þeirra aðgerða sem brýnast er að Umhverfisstofnun vinni að á næstu fimm árum fyrir náttúruvættið Dverghamra. Aðgerðir þessar styðja við leiðarljós og framtíðarsýn svæðisins en eru áætlaðar með fyrirvara um að fjármagn til framkvæmda fáist hverju sinni. Umhverfisstofnun er ábyrgðaraðili aðgerða.

Árlega

- ✓ Umhverfisstofnun fylgist með ástandi innviða og geri ráðstafanir um úrbætur eftir því sem þörf er á, niðurstöður skráðar í dagbók landvarðar.
- ✓ Gert verði ástandsmat.
- ✓ Skiltum haldið við eftir þörfum.

2019

- ✓ Upplýsingar um Dverghamra á heimasíðu Umhverfisstofnunar verði uppfærðar.
- ✓ Lokið verður við gerð göngustígar í gegnum náttúruvættið og áningarstað.
- ✓ Metin þörf á frekari stýringu á stígum með lágstemmda girðingu meðfram göngustígum.

2020

- ✓ Skilti verði uppfærð þar sem þær sérreglur sem gilda um svæðið koma fram.
- ✓ Sett verði skilti þar sem fram kemur að notkun ómannaðra loftfara er óheimil.
- ✓ Upplýsingar uppfærðar á skilti þess efnis að allir gestir taki úrgang með sér.
- ✓ Umhverfisstofnun staðfæri Öryggisáætlun friðlýstra svæða stofnunarinnar fyrir Dverghamra og hún uppfærð annað hvert ár.
- ✓ Skoðaður verði sá möguleiki að skilgreina hluta leiðarinnar sem hjólastólafæra.

2021

- ✓ Kannaðir verði möguleikarnir á stækkun svæðisins og auglýsing um náttúruvættið endurskoðuð.
- ✓ Girðing umhverfis Dverghamra lagfærð.

2023

- ✓ Aðgerðaáætlun Dverghamra verði endurskoðuð.

1. Inngangur

Dverghamrar eru stuðlabergshamrar úr blágrýti og staðsettir austan við Foss á Síðu. Efst á stuðlunum er víða að sjá jarðmyndun sem kallast kubbaberg og gerir þá einkar sérstaka. Stuðlaberg líkt og það sem finnst í Dverghömrum myndast eftir að nýrunnið hraun hefur storknað.

Dverghamrar voru friðlýstir sem náttúruvætti árið 1987. Stærð náttúruvættisins er 2,14 ha.

Vinna við gerð stjórnunar- og verndaráætlunar fyrir Dverghamra hófst í mars 2019. Áætlunin var unnin af samstarfshópi um friðlandið og starfsfólki Umhverfisstofnunar og er sett í samræmi við 81. gr. laga um náttúruvernd nr. 60/2013. Áætluninni er ætlað að vera stefnumótandi skjal, unnin í samvinnu við landeigendur og sveitarfélag. Hún er hugsuð sem stjórntæki til að móta framtíðarsýn og leggja fram stefnu um verndun náttúruvættisins og hvernig viðhalda skuli verndargildi þess.

Starfshópinn skipuðu:

- ✓ Daníel Freyr Jónsson, fulltrúi Umhverfisstofnunar.
- ✓ Helgi Grétar Kjartansson, fulltrúi landeigenda.
- ✓ Jóna Björk Jónsdóttir, fulltrúi Skaftárhrepps.
- ✓ Þórdís Björt Sigþórsdóttir, fulltrúi Umhverfisstofnunar.

Áætlunin gildir til ársins 2028 og er henni skipt í fjóra kafla. Fyrstu tveir innihalda bakgrunnsupplýsingar um Dverghamra, í þriðja kafla er að finna stefnumótun og markmið fyrir svæðið og í fjórða kafla er að finna þær sérreglur sem gilda um hið friðlýsta svæði samkvæmt áætlun þessari. Með stjórnunar- og verndaráætluninni fylgir aðgerðaáætlun sem gildir til fimm ára. Að fimm árum liðnum skal meta árangur verndarráðstafana og endurskoða og uppfæra aðgerðaáætlun.

1.1. Samráð

Í samræmi við 3. mgr. 81. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd var haft samráð við fagstofnanir og aðila sem hagsmuna hafa að gæta á svæðinu og þeim sent bréf í upphafi verkefnisins þar sem tilkynnt var að vinna við gerð stjórnunar- og verndaráætlunar fyrir náttúruvættið væri að hefjast. Þessum aðilum var einnig sent bréf í upphafi kynningarferlis þar sem upplýst var um kynningartíma og hvar tillögu að áætluninni væri að finna.

Listi yfir samráðsaðila er að finna í viðauka IV.

1.2. Eignarhald og umsjón

Dverghamrar tilheyra jörðinni Foss á Síðu. Umhverfisstofnun hefur umsjón með friðlýstum svæðum sbr. 13. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd. Náttúruvættið heyrir undir teymi þjóðgarðs og náttúruverndar suðurs hjá Umhverfisstofnun.

1.3. Lagalegur og stjórnsýslulegur rammi

Dverghamrar voru friðlýstir sem náttúruvætti árið 1987 í samræmi við lög um náttúruvernd nr. 47/1971, sjá auglýsingu um friðlýsingu í viðauka I. Samkvæmt friðlýsingunni er svæðið einungis opið gangandi fólki og er það vinsamlegast beðið að ganga vel um og fylgja merktri gönguleið. Þá kemur fram í friðlýsingarskilmálum að hvers konar losun jarðefna, rusls eða sorps er óheimil á svæðinu. Umhverfisstofnun hefur umsjón með leyfisveitingum á svæðinu og er umsjónaraðili hins friðlýsta svæðis.

Í lögum um menningarminjar nr. 80/2012 er kveðið á um að fornleifar teljast hvers kyns mannvistarleifar, á landi, í jörðu, í jökli, sjó eða vatni, sem menn hafa gert eða mannaverk eru á og eru 100 ára og eldri.

Dverghamrar hafa verið deiliskipulagðir og eru hluti af staðfestu Aðalskipulagi Skaftárshrepps 2010-2022, sjá kort af deiliskipulagi í viðauka III.

Samkvæmt deiliskipulagi fyrir áningarstaði ferðamanna í Skaftárhreppi kemur fram að Dverghamrar séu innan landbúnaðarsvæðis, þar sem segir um svæðið: „Aðstaða fyrir

ferðaþjónustu og léttan iðnað sem er lítill hluti af umfangi og starfsemi viðkomandi landbúnaðarsvæðis er ekki skilgreind sérstaklega“.

1.4. Verndargildi og verndarflokkur

Myndunarsaga Dverghamra er merkileg og hafa þeir jarðfræði- og sögulegt verndargildi sem og útisvistar- og fræðslugildi. Dverghamrar voru friðlýstir sem náttúruvætti árið 1987 og fellur skilgreining þess vel að lögum um náttúruvernd nr. 60/2013, en samkvæmt 48. gr. laga þeirra segir um náttúruvætti: Friðlýsa má einstakar náttúrumyndanir sem ástæða þykir til að varðveita sökum fræðilegs gildis, fegurðar eða sérkenna. Náttúruvætti geta t.d. verið fossar, eldstöðvar, hellar og drangar, svo og fundarstaðir bergtegunda og bergerða. Friðlýsingin skal jafnframt ná til svæðis kringum náttúrumyndanirnar svo sem nauðsynlegt er til þess að þær fái notið sín. Stuðlabergshamrarnir sem finna má í Dverghömrum er fágæt jarðmyndun sem skapar afar sérstætt landslag. Friðlýsing Dverghamra fellur því vel að verndarmarkmiðum fyrir jarðminjar, 3. gr. náttúruverndarlaga nr. 60/2013, en þar kemur fram að til að stuðla að vernd jarðfræðilegrar fjölbreytni landsins og fjölbreytni landslags, skal stefnt að því að vernda jarðmyndanir sem eru sérstakar eða einstakar á lands- eða heimsvísu og varðveita landslag sem er sérstætt eða fágætt.

Samkvæmt skilgreiningu Alþjóða náttúruverndarsamtakanna IUCN fellur náttúruvættið í flokk III. Svæði í þessum flokki eru afmörkuð til að vernda sérstakar náttúruminjar sem geta verið t.d. landslagsfyrirbæri, jarðminjar, svo sem hellar, eða jafnvel lifandi fyrirbæri eins og gamall skógarlundur. Þetta eru jafnan lítil verndarsvæði en hafa oft mikið aðdráttarafl fyrir ferðamenn.

2. Lýsing á svæðinu

2.1. Mörk svæðisins

Mörk svæðisins fylgja núverandi girðingu umhverfis Dverghamra. Kort af hnitsettum mörkum svæðisins má sjá í viðauka II.

2.1.1. Tengsl við áhrifasvæði

Dverghamrar eru staðsettir um 15 km austan Kirkjubæjarklausturs. Svæðið í kringum Dverghamra er afgirt landbúnaðarland.

2.1.2. Aðkomuleiðir

Dverghamrar liggja við þjóðveg 1 og er því aðgengi að náttúruvættinu mjög gott.

2.2. Náttúruminjar

2.2.1. Jarðminjar

Dverghamrar eru einkar formfagrir stuðlabergshamrar sem standa fram á sléttlendi. Hamrarnir eru myndaðir úr blágrýti og eru nokkuð stórstuðlaðir, þar sem einstaka stuðlar eru allt að meter að þvermáli. Ofan á stuðlaberginu er svokallað kubbaberg. Stuðlaberg líkt og það sem finnst í Dverghömrum myndast í nýju hrauni. Eftir að hafa storknað heldur hraunið áfram að kólna og dregst það smátt og smátt saman. Við það klofnar hraunið í stuðla, sem alla jafna eru fimm- eða sexhyrndir. Stuðlarnir eru ávallt hornréttir á kólnunarflöt, sem veldur því að þeir standa lóðréttir í hraunlögum líkt og í Dverghömrum. Ofarlega í hinu nýrunna hrauni hefur kólnunin orðið hraðari en í kjarna þess, sem myndaði hið óreglulega kubbaberg ofan á stuðlunum. Við lok síðustu ísaldar var sjávarstaða við Ísland hærri og er talið að núverandi útlit hamranna hafi þá verið mótað af sjávarrofi. [1]

2.2.2. Gróður og vistgerðir

Samkvæmt vistgerðakorti Náttúrufræðistofnunar Íslands finnst ein tegund vistgerðar á svæðinu, língresis- og vingulsvist. Verndargildi þessarar vistgerðar er hátt og er hún einnig á lista Bernarsamningsins frá 2014 yfir vistgerðir sem þarfnast verndar. Ríkjandi tegundir æðplantna í vistgerðinni eru hálíngresi (*Agrostis capillaris*) og túnvingull (*Festuca rubra subsp. richardsonii*).

2.3. Menningarminjar

Á minjavefsjá Minjastofnunar Íslands er að finna upplýsingar um fornleifaskráningu og friðlýst hús og mannvirki á Íslandi. Samkvæmt minjavefsjánni eru ekki að finna neinar friðlýstar minjar innan hins friðlýsta náttúruvættis Dverghamra. Samkvæmt upplýsingum frá Minjastofnun þá er fremur líklegt að friðaðar minjar, 100 ára og eldri séu að finna á svæðinu, en ekki hefur farið fram sérstök úttekt vegna minja.

2.4. Landnotkun

Náttúruvættið Dverghamrar er ekki stórt og einskorðast landnotkun þess við ferðamennsku, þar sem einungis er heimilt að ganga um svæðið eftir göngustígum þess. Áður fyrr voru Dverghamrar notaðir sem fjárréttir, eða fram á miðja 20. öld.

2.4.1. Kvikmyndataka og ljósmyndun

Ekki hefur verið mikil ásókn í kvikmynda- og ljósmyndatöku í atvinnuskyni á svæðinu.

2.4.2. Ferðaþjónusta og útivist

Dverghamrar eru vinsæll áningastaður ferðamanna þar sem svæðið er í alfaraleið við þjóðveg 1. Foss á Síðu og Fossálar eru einnig í næsta nágrenni við Dverghamra og má líta á þessa þrjá staði sem eina heild sem áfangastað fyrir ferðamenn.

[1] Þorleifur Einarsson, 2005

2.5. Innviðir og mannvirki

Deiliskipulag hefur verið unnið fyrir svæðið þar sem gert er ráð fyrir göngustígum innan hins friðlýsta svæðis og áningarstað. Fyrir utan friðlýsta svæðið er gert ráð fyrir stækkun bílastæðis og uppbyggingu á salerni. Þar sem þessi áætlun um innviðauppbyggingu er fyrir utan mörk svæðisins verður ekki fjallað frekar um hana í þessari áætlun. Deiliskipulagið má sjá í viðauka III.

2.5.1. Landvarsla

Svæðið er heimsótt reglulega af landverði Umhverfisstofnunar.

2.5.2. Byggingar

Ekki eru neinar byggingar innan hins friðlýsta svæðis.

2.5.3. Aðgengi

Aðgengi að Dverghömrum er gott, komið er að svæðinu frá þjóðvegi 1 og eru göngustígar frá bílastæði sem liggja um svæðið. Í dag er svæðið ekki fært hjólastólum.

2.5.4. Vegir og bílastæði

Fyrir utan friðlandið liggur bílastæði út frá þjóðvegi 1. Bílastæðið er fremur stórt en erfitt getur verið fyrir rútur að snúa við. Bent hefur verið á að öryggi á aðkomuleið að náttúruvættinu sé ábótavant.

2.5.5. Stígar og gönguleiðir

Gönguleið liggur í hring um náttúruvættið, með áningastað fyrir því miðju. Unnið hefur verið að uppbyggingu göngustígs í áföngum og verður unnið í síðasta áfanganum á árinu 2019, verður þá göngustígur alla hringleiðina innan náttúruvættisins.

2.5.6. Skilti

Tvö fræðsluskilti frá Vegagerðinni eru við náttúruvættið á bílastæðinu. Annað þeirra segir frá þjóðsögum af svæðinu og hitt fjallar um jarðfræði og myndun Dverghamra.

2.5.7. Úrgangur

Engar sorptunnur eru innan hins friðlýsta svæðis né á bílastæðinu.

2.6. Öryggismál

Öryggisáætlun liggur fyrir sem eftir á að staðfæra fyrir Dverghamra.

2.7. Rannsóknir og vöktun

Ekki hafa verið stundaðar margar rannsóknir innan svæðisins.

3. Markmið, stefna og leiðir

Markmið þessarar áætlunar er að vernda ásýnd Dverghamra og viðhalda verndargildi svæðisins. Í þessum kafla verður leitast við að skilgreina markmið, útskýra framtíðarstefnu svæðisins og kortleggja aðgerðir sem framkvæma þarf á næstu árum.

3.1. Ástandsmat

Umhverfisstofnun stefnir að því að árlega verði unnið ástandsmat fyrir náttúruvættið, hluti af ástandsmati snýr meðal annars að eftirliti með álagi á göngustíga og jarðvegsrof.

Aðgerðir:

- ✓ Gert verði ástandsmat fyrir náttúruvættið árlega.

3.2. Náttúruminjar

Mikilvægt er að vernda þær jarðminjar sem finnast í Dverghömrum. Öll landnotkun skal vera með sjálfbærum hætti og ekki skal raska jarðminjum, gróðri né dýralífi. Vernda skal náttúruvættið Dverghamra og umhverfi þess og gæta að framkvæmdir og ágangur rýri ekki gildi svæðisins og ásýnd þess.

3.2.1. Jarðminjar, gróður og dýralíf

Stefnt skal að því að koma í veg fyrir jarðvegsrof og gróðureyðingu af völdum ágangs með stýringu umferðar s.s. viðhaldi göngustíga og merkingum. Ef það þarf að bregðast við

jarðvegsrofi verður það gert í samráði við Landgræðsluna. Ekki skal dreifa framandi tegundum á svæðinu. Óheimilt er að hrófla við jarðmyndunum.

Aðgerðir:

- ✓ Umhverfisstofnun fylgist með ástandi náttúrufars og innviða og geri ráðstafanir um úrbætur eftir því sem þörf er á, niðurstöður skráðar í dagbók landvarðar.

3.3. Menningarminjar

Menningarminjar skulu verndaðar með því að stuðla að fræðslu og merkingu þeirra. Leita þarf umsagnar Minjastofnunar Íslands vegna framkvæmda innan svæðisins sem fela í sér jarðrask.

3.4. Landnotkun

Öll landnotkun innan náttúruvættisins og á áhrifasvæði þess skal vera í samræmi við markmið um verndun Dverghamra, deiliskipulag og stjórnunar- og verndaráætlun og skal sjálfbærni ávallt vera höfð að leiðarljósi.
Upp hafa komið hugmyndir um að tengja Dverghamra við tvö önnur svæði sem einnig eru vinsælir áningarstaðir ferðamanna, Foss á Síðu og Fossálar. Hvorugt þessara svæða er friðlýst eða á náttúruminjaskrá. Þá hafa einnig verið uppi hugmyndir um að breyta mörkum náttúruvættisins með þeim hætti að innviðir eins og bílastæðið sem stýra og þjónusta gesti svæðisins verði innan marka þess. Þá er einnig fjallað um í lögum um náttúruvætti að friðlýsing skuli jafnframt ná til svæðis kringum náttúrumyndanirnar svo sem nauðsynlegt er til þess að þær fái notið sín. Umhverfisstofnun leggur til að auglýsing um friðlandið verði endurskoðuð með stækkun þess í huga, bæði til að auka tæki stofnunarinnar til stýringar sem og að auka vernd náttúruvættisins. Þá væri einnig skapaður vettvangur til þess að skoða frekar tengingu við Foss á Síðu og Fossála og fyrirkomulag tengingar þjóðvegar 1 við bílastæðið við Dverghamra.
Þar sem ekki er tjaldstæði við Dverghamra þá er óheimilt að tjalda innan hins friðlýsta svæðis sbr. regla númer 3 í kafla 4.

Aðgerðir:

- ✓ Kannaðir verði möguleikarnir á stækkun svæðisins og auglýsing um náttúruvættið endurskoðuð.
- ✓ Girðing umhverfis Dverghamra lagfærð.

3.4.1. Kvikmyndataka og ljósmyndun

Kvikmyndataka og ljósmyndun sem skipulagðar eru innan verndarsvæðisins skulu ekki raska gróðri og dýralífi. Vegna þess hve svæðið er lítið og til verndar kyrrðar og lífríkis er kvikmyndagerð og ljósmyndun í atvinnuskyni og sem getur haft áhrif á náttúru friðlandsins háð leyfi Umhverfisstofnunar sbr reglu númer 1 í kafla 4. Sækja skal um leyfi á heimasíðu Umhverfisstofnunar.

3.4.2. Ferðaþjónusta og útivist

Stefnt er að því að svæðið haldi sérstöðu sinni sem aðgengilegur áningarstaður þar sem stýring ferðamanna um göngustíga hafi ekki neikvæð áhrif á verndargildi náttúruvættisins. Gæludýr skulu vera í taumi og allur úrgangur hreinsaður frá þeim sbr. regla númer 4 í kafla 4.

Aðgerðir:

- ✓ Metin þörf á frekari stýringu á stígum með lágstemmda girðingu meðfram göngustígum.

3.5. Innviðir og mannvirki

Nægir innviðir skulu vera til staðar til að taka á móti þeim gestum sem heimsækja svæðið. Samræmi skal vera í útliti og hönnun innviða og þeir skulu falla vel að umhverfinu. Reglulegt viðhald skal vera á innviðum. Framtíðaruppbygging skal vera í samræmi við stefnu náttúruvættisins og verndargildi þess.

3.5.1. Landvarsla

Umhverfisstofnun stefnir að því að virk landvarsla verði á svæðinu og að landvörður heimsæki náttúruvættið reglulega. Yfir sumartímann verður svæðið heimsótt daglega.

3.5.2. Byggingar

Ekki er stefnt á frekari uppbyggingu innviða en kemur fram í deiliskipulagi.

3.5.3. Vegir og bílastæði

Í Aðalskipulagi Skaftárhrepps er gert ráð fyrir breytingu á veglínu frá Hörgsá að Fossálum, á leiðinni sem Dverghamrar liggja. Ekki liggur fyrir hvenær sú framkvæmd verður. Ekki er stefnt að breytingum á vegum né bílastæðum umfram það sem fram kemur í deiliskipulagi enda liggja bílastæðið og vegur fyrir utan hið friðlýsta svæði.

3.5.4. Stígar og gönguleiðir

Stefnt skal að því að allir göngustígar séu vel merktir og að villustígar verði afmáðir. Ljúka skal við gerð göngustígs og áningastaðs og viðhald þeirra tryggt. Stefnt skal að því að gera hluta leiðarinnar færa fyrir hjólastóla.

Aðgerðir:

- ✓ Lokið verður við gerð göngustígs um náttúruvættið og áningarstað.
- ✓ Skoðaður verði sá möguleiki að skilgreina hluta leiðarinnar sem hjólastólafæra.

3.5.5. Skilti

Stefnt er að því að bæta við skilti um bann við notkun ómannaðra loftfara. Þau skilti sem til staðar eru verði uppfærð og haldið við eftir þörfum.

Aðgerðir:

- ✓ Skilti verði uppfærð þar sem þær sérreglur sem gilda um svæðið koma fram.
- ✓ Sett verði skilti þar sem fram kemur að notkun ómannaðra loftfara er óheimil.
- ✓ Skiltum haldið við eftir þörfum.

3.5.6. Úrgangur

Ekki er gert ráð fyrir því að tekið verði á móti úrgangi innan friðlandsins og skal fólk taka allan úrgang með sér út af svæðinu.

Aðgerðir:

- ✓ Upplýsingar uppfærðar á skilti þess efnis að allir gestir taki úrgang með sér út af svæðinu.

3.6. Öryggismál

Öryggisáætlun friðlýstra svæða í umsjón Umhverfisstofnunar verður staðfærð fyrir svæðið. Leggja skal áherslu á að gestir svæðisins virði merkingar og fylgi göngustígum.

Aðgerðir:

- ✓ Umhverfisstofnun staðfæri Öryggisáætlun friðlýstra svæða stofnunarinnar fyrir Dverghamra og skal hún uppfærð annað hvert ár.

3.7. Fræðsla og kynning

Upplýsinga- og fræðsluefni um jarðminjar náttúruvættisins skal vera aðgengilegt almenningi og þeim sem nýta svæðið ásamt þeim umgengnisreglum sem gilda á svæðinu. Upplýsingar skulu settar fram á auðskilinn hátt og stuðla að því að fólk læri að meta, skilja og tengjast því sem verið er að vernda, og þannig stuðla að góðri umgengni. Hugað skal að samstarfi við skóla í nærsamfélaginu um að þeir nýti svæðið til fræðslu og kennslu m.a. með upplýsingum á heimasíðu og samtali við skólastjórnendur og kennara.

Aðgerðir:

- ✓ Upplýsingar um Dverghamra á heimasíðu Umhverfisstofnunar verði uppfærðar.

3.8. Mönnuð og ómönnuð loftför

Til að vernda kyrrð og upplifun þeirra gesta sem heimsækja náttúruvættið, sem er aðeins um 2 ha að stærð, þá er óheimilt að nota ómönnuð loftför innan náttúruvættisins, svo sem flygildi, nema með leyfi Umhverfisstofnunar, sbr. reglu número 2 í kafla 4. Undanskilið banninu eru leitar- og björgunaraðgerðir og starfsemi Landhelgisgæslunnar, sbr. reglugerð 60/1998 og reglugerð 1185/2012. Leyfishafar skulu ávallt leita sér upplýsinga um gildandi reglur um starfrækslu ómannaðra loftfara og leita leyfis Samgöngustofu í samræmi við þær reglur.

Aðgerðir:

- ✓ Sett verði skilti þar sem fram kemur að notkun ómannaðra loftfara er óheimil.

3.9. Rannsóknir og vöktun

Samkvæmt 74. gr laga um náttúruvernd ber Náttúrufræðistofnun Íslands ábyrgð á vöktun lykilþátta íslenskrar náttúru að því marki sem hún er ekki falin öðrum stofnunum. Stofnunin á að vinna heildstæða áætlun um vöktun og skipuleggja framkvæmd hennar. Jafnframt á Náttúrufræðistofnun Íslands að vinna vöktunaráætlun fyrir friðlýst svæði í samráði við Umhverfisstofnun sem skal vera hluti stjórnunar- og verndaráætlunar viðkomandi svæðis. Náttúrufræðistofnun Íslands í samstarfi við Umhverfisstofnun munu á næstu árum útbúa vöktunaráætlanir fyrir friðlýst svæði samhliða vinnu Náttúrufræðistofnunar Íslands við gerð heildstæðrar vöktunaráætlunar fyrir lykilþætti íslenskrar náttúru. Sú vinna hófst árið 2017 og er ekki lokið. Vöktunaráætlun fyrir lykilþætti íslenskrar náttúru mun fela í sér forgangsröðun og áherslur í vöktun á hverju svæði fyrir sig. Þar mun m.a. koma fram hvaða svæði verða sett í forgang og hvað á að vakta á hverju svæði fyrir sig. Ekki er búið að vinna vöktunaráætlun fyrir Dverghamra en þegar því er lokið mun hún verða viðauki við þessa stjórnunar- og verndaráætlun.

4. Sérstakar reglur um umferð og dvöl

Sérstakar reglur um umferð manna og dvöl í Dverghömrum sem settar eru í samræmi við ákvæði 2. mgr. 81. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd eru eftirfarandi:

1. Kvikmyndagerð og ljósmyndun í atvinnuskyni og sem getur haft áhrif á náttúruvættið er háð leyfi Umhverfisstofnunar. Sækja skal um leyfi á heimasíðu Umhverfisstofnunar, sbr. kafla 3.4.1
2. Umferð ómannaðra loftfara er bönnuð nema með leyfi Umhverfisstofnunar, sbr. kafla 3.8. Undanskilið banninu eru leitar- og björgunaraðgerðir og starfsemi Landhelgisgæslunnar, sbr. reglugerð 60/1998 og reglugerð 1185/2012.
3. Ekki er heimilt að tjalda innan hins friðlýsta svæðis, sbr. kafla 3.4
4. Gæludýr skulu vera í taumi og allur úrgangur hreinsaður frá þeim, sbr. kafla 3.4.2

Heimildaskrá

Þorleifur Einarsson. (2005). *Myndun og mótun lands*. Mál og Menning, Reykjavík.

Viðauki I

Auglýsing um friðlýsingu Dverghamar á Síðu

St. tíð. B. nr. 446/1987 Sérprentun nr. 501.

Auglýsing um friðlýsingu Dvarghamar á Síðu.

Samkvæmt heimild í 22. gr. laga nr. 47/1971, um náttúruvernd, hefur [Umhverfisstofnun] fyrir sitt leyti ákveðið að friðlýsa sem náttúruvætti Dverghamra á Síðu, Hörgslandshreppi, Vestur-Skaftafellssýslu.

Mörk svæðisins fylgja núverandi girðingu umhverfis Dverghamra, sbr. meðfylgjandi uppdrátt.

Eftirfarandi reglur gilda um svæðið:

1. Tilgangur friðlýsingarinnar er að varðveita jarðmyndanir og lífríki svæðisins í núverandi mynd. Hvers konar mannvirkjagerð eða jarðrask, sem breytt getur úliti eða eðli svæðisins, er óheimilt, nema til komi sérstakt leyfi [Umhverfisstofnunar].
2. Svæðið er einungis opið gangandi fólki og er það vinsamlegast beðið að ganga vel um og fylgja merktri gönguleið.
3. Hvers konar losum jarðefna, rusls eða sorps er óheimil á svæðinu.

Til undanþágu frá reglum þessum þarf leyfi [Umhverfisstofnunar] eða þess, sem fer með umboð [stofnunarinnar].

Ráðuneytið er samþykkt friðlýsingunni, sem tekur gildi við birtingu þessarar auglýsingar í Stjórnartíðindum.

Menntamálaráðuneytið, 18. september 1987.

Birgir Ísl. Gunnarsson

Runólfur Þórarinsson

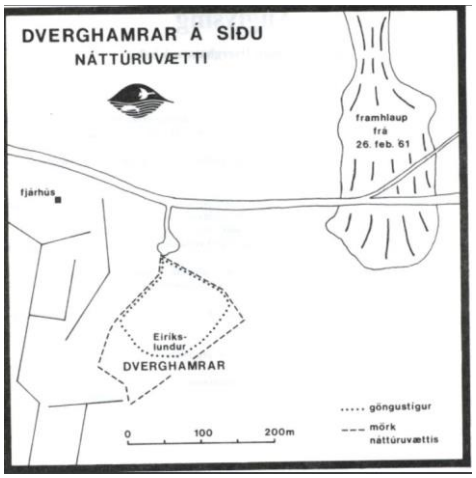

Viðauki II

Kort af hinu friðlýsta svæði.

UMHVERFIS STOFNUN http://www.ust.is	Dverghamrar	Dverghamrar náttúruvætti	Flatarmál: 2.1 ha Kortavörpun: Lambert keiluvörpun Hnattstaða: ISN93 Kortagerð: Guðni Hannesson LMÍ Dags: 07.05.2019 © Landmælingar Íslands

UMHVERFIS STOFNUN

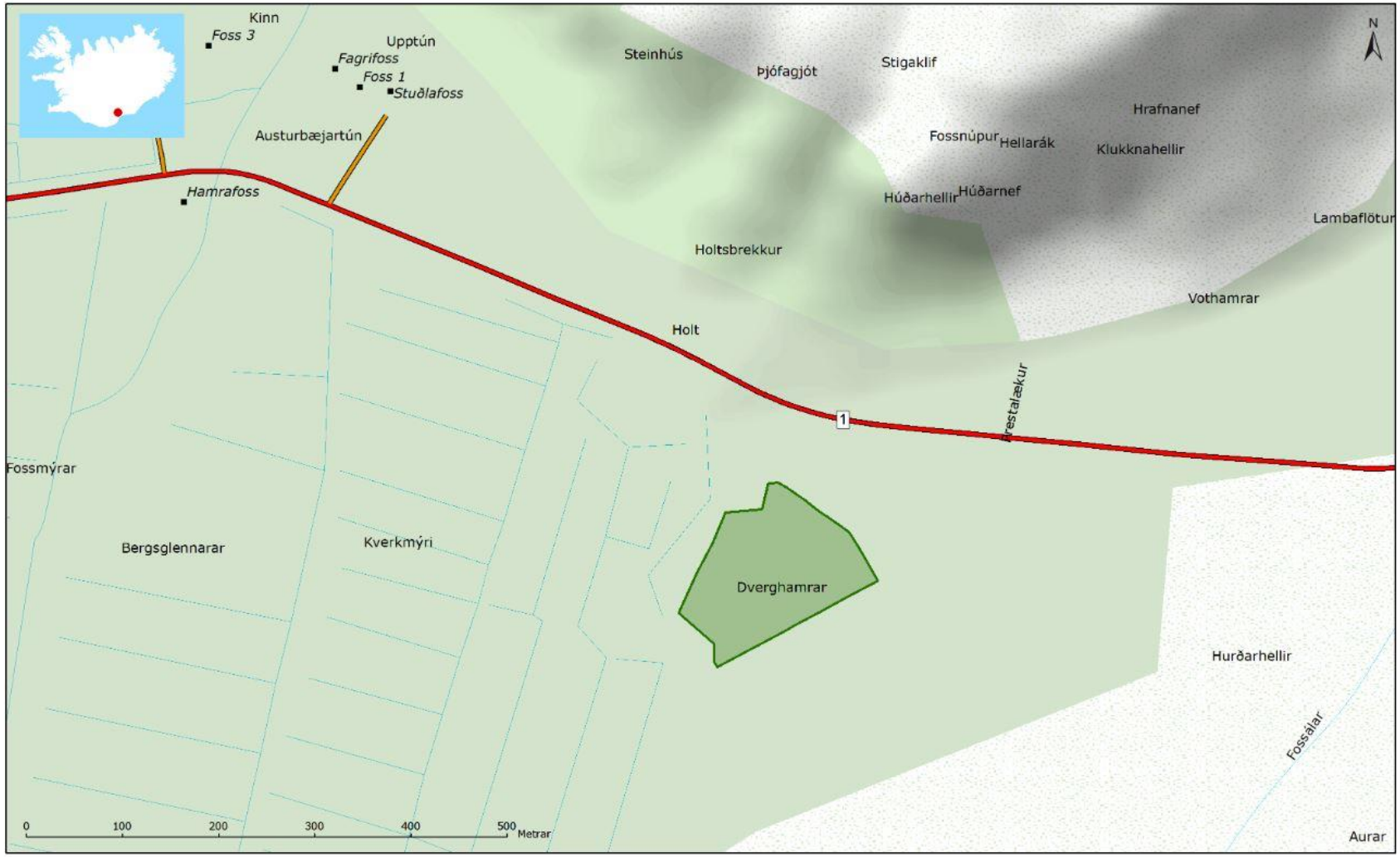

UMHVERFIS STOFNUN http://www.ust.is	Dverghamrar	Dverghamrar náttúruvætti	Flatarmál: 2.1 ha Kortavörpun: Lambert keiluvörpun Hnattstaða: ISN93 Kortagerð: Guðni Hannesson LMÍ Dags: 07.05.2019 © Landmælingar Íslands

Viðauki III

Deiliskipulag Dverghamra, hluti af staðfestu Aðalskipulagi Skaftárhrepps 2010-2022.

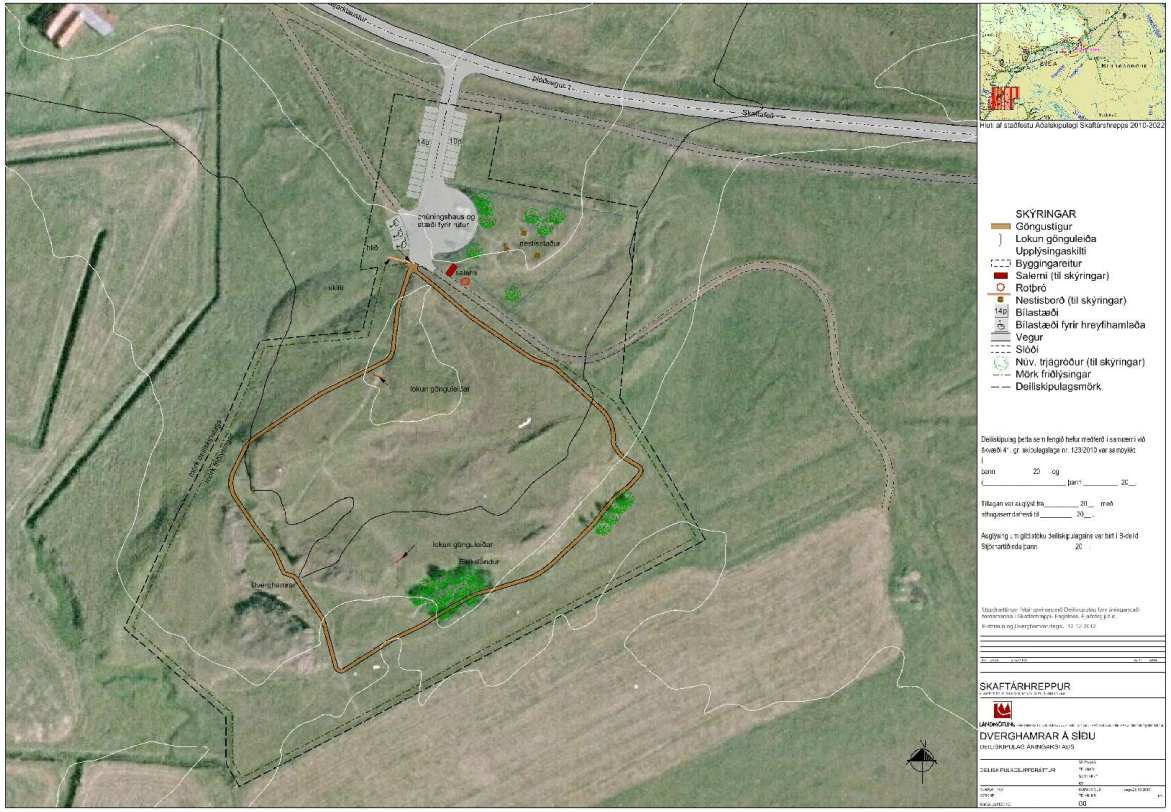

UMHVERFIS STOFNUN

Viðauki IV

Samráðsáætlun

- Umhverfis- og auðlindaráðuneyti
- Náttúrufræðistofnun Íslands
- Minjastofnun Íslands
- Skipulagsstofnun
- Samgöngustofa
- Katla Geopark
- Landsbjörg
- Neyðarlínan
- Ferðamálastofa
- Landgræðsla ríkisins
- Skógrækt ríkisins
- Náttúruverndarsamtök Íslands
- Náttúruverndarsamtök Suðurlands
- Landvernd
- Fuglavernd
- Samtök ferðaþjónustunnar
- Samút
- Flugmálafélag Íslands
- Félag leiðsögumanna
- Lögreglan á Suðurlandi
- Rannóknarsetur Háskóla Íslands
- Vegagerðin
- Náttúrustofa Suðausturlands
- Náttúrustofa Suðurlands
- Síminn
- Míla
- Eldvötn
- Visit Klaustur

F.h. Umhverfisstofnunar, 7. október 2019

Kristín Linda Árnadóttir, forstjóri

Þórdís Björt Sigþórsdóttir, sérfræðingur

Staðfesting umhverfis- og auðlindaráðherra